

Regeringens proposition

1987/88:91

om skatten på alkoholdrycker

Prop.
1987/88:91

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 4 februari 1988.

På regeringens vägnar

Kjell-Olof Feldt

Bengt K.Å. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att skatten på spritdrycker och starköl höjs den 6 april 1988 och att skatten på lättöl samtidigt slopas.

För att av alkoholpolitiska skäl underlätta introduktionen av alkoholsvaga lättviner föreslås vidare att skatten på lättviner med en alkoholstyrka om högst 7 volymprocent sänks till samma nivå som för starkölet.

Lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977:306) om dryckesskatt¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §²

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift.

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift, *om annat inte sägs i femte stycket.*

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 10 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 17 kronor 50 öre,
3. lättvin 7 kronor.

1. spritdrycker 1 krona 17 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 17 kronor 50 öre,
3. lättvin *med en alkoholhalt över 7 volymprocent* 7 kronor,
4. *annat lättvin* 9 kronor 50 öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 60 procent och för vin 39 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av pant och skatt enligt lagen (1968:430) om mervärdeskatt.

För lättvin med en alkoholhalt av högst 7 volymprocent utgår dock ingen procentavgift.

11 §³

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med 40 öre för lagrat lättöl,

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 7 kronor 85 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 9 kronor 50 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

Denna lag träder i kraft den 6 april 1988.

¹ Lagen omtryckt 1984:158.

² Senaste lydelse 1986:1381.

³ Senaste lydelse 1986:1381.

Lag om ändring i tulltaxelagen (1987:1068)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. tulltaxelagen (1987:1068)¹ skall ha följande lydelse.

22 kap. Drycker, sprit och ättika

Nuvarande lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977:293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 180:--

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 56:--

annat 28:--

Starköl 11:--

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987:1065).

Föreslagen lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977:293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 190:--

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 56:--

ej musserande, med en alkoholhalt överstigande 7 men inte 15 volymprocent 28:--

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent 13:--

Starköl 13:--

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987:1065).

Denna lag träder i kraft den 6 april 1988.

¹ Lagen omtryckt 1987:1186.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 februari 1988

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, samt statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, S. Andersson, Bodström, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om skatten på alkoholdrycker

1 Inledning

Alkohollagstiftningen skiljer bl.a. mellan spritdrycker, starkvin och lättvin. Definitionerna ges i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m. (ändrad senast 1987:1193). Bestämmelserna om skatt på dessa drycker anknyter till definitionerna och återfinns i lagen (1977:306) om dryckesskatt (omtryckt 1984:158, ändrad senast 1987:1240).

Enligt lagstiftningen förstås med *sprit* vara som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 1,8 viktprocent. Vin eller maltdryck anses dock inte som sprit. *Spritdryck* är sprit avsedd att förtäras som dryck. Med *vin* förstås dryck som är framställd genom jäsning av saft från druvor, bär, frukt eller rabarber och som innehåller mer än 1,8 viktprocent men högst 22 volymprocent alkohol. Man skiljer också mellan *lättvin*, som är vin med en alkoholhalt av högst 15 volymprocent, och *starkvin* med alkoholstyrka över 15 men högst 22 volymprocent.

Lagstiftningen innehåller också definitioner på maltdrycker. Med *malt-dryck* avses jäst, odestillerad dryck som är framställd med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Bland maltdryckerna skiljs mellan *lättöl*, som innehåller högst 1,8 viktprocent alkohol, *öl*, med en alkoholhalt över 1,8 men högst 2,8 viktprocent, och *starköl*, med en alkoholhalt över 2,8 viktprocent.

Dryckesskatten utgår såväl när det gäller spritdrycker som vin dels med en grundavgift med ett visst belopp per liter dryck, dels med en procentavgift som beräknas på det pris Systembolaget AB tillämpar vid försäljning över disk exkl. pant och mervärdeskatt.

Grundavgiften är för spritdrycker proportionell mot dryckens alkoholhalt och utgår med 1 kr. 10 öre per volymprocent alkohol och liter. För vin finns dock endast två grundavgiftsnivåer, en för lättvin med för närvarande 7 kr. per liter, och en för starkvin med för närvarande 17 kr. 50 öre per liter. Procentavgiften är för såväl lättvin som starkvin 39 %, medan den för spritdrycker är 60 %. De här angivna skattesatserna har gällt sedan den 1 januari 1987.

För maltdrycker utgår endast grundavgift med visst belopp per liter beroende på sorten. För starköl är grundavgiften för närvarande 7 kr.

85 öre per liter, för öl 2 kr. 20 öre per liter och för lagrat lättöl 40 öre per liter. Ingen skatt utgår på lättöl som inte är lagrat.

Huvudprinciperna för den nuvarande dryckesskatten har varit desamma sedan lång tid tillbaka. I stort sett har endast skattesatserna och t.ex. avvägningen mellan grundavgift och procentavgift ändrats. I skilda sammanhang har framförts synpunkter på skattens nuvarande konstruktion och hävdats att den borde ses över i olika avseenden. En sådan översyn har påbörjats inom finansdepartementet. Frågan är emellertid komplicerad och jag är inte beredd att nu föreslå några ändringar av beskattningssystemet som sådant. Däremot erfordras enligt min mening att vissa skattesatser nu höjs. Det gäller skatten på spritdrycker och starköl. Vidare ämnar jag i det följande ta upp frågan om att slopa skatten på lagrat lättöl och att införa en särskild skatteklass för alkoholsvaga lättviner.

2 Skatten på spritdrycker och maldrycker

Mitt förslag: Skatten på spritdrycker höjs så att priset blir något högre än det som en anpassning till konsumentprisutvecklingen för varor och tjänster i allmänhet kräver. Det innebär att grundavgiften höjs från 1 kr. 10 öre till 1 kr. 17 öre per volymprocent alkohol och liter. Härutöver föreslås att skatten på starköl höjs från 7 kr. 85 öre till 9 kr. 50 öre per liter. Skatten på lättöl slopas helt. Priset på de vanligaste spritdryckerna stiger som en följd härav med mindre än 5 % och priset på starköl med ca 10 %.

Skälen för mitt förslag: Genom 1977 års alkoholpolitiska beslut slogs fast att skatteinstrumentet skall användas som ett aktivt alkoholpolitiskt instrument. Priserna skall enligt detta beslut vara höga och följa den allmänna prisutvecklingen. För att motverka hamstring och undvika andra alkoholpolitiska olägenheter är det vidare önskvärt att prisändringarna görs relativt ofta. Skatten på alkoholdrycker höjdes senast den 1 januari 1987. Højningen innebar dels att priserna anpassades till konsumentprisutvecklingen för varor och tjänster i allmänhet fram till oktober 1986, dels en viss ytterligare prisökning.

Konsumentprisindex under perioden maj 1977–december 1987 har stigit med ca 133 %. Priset på Absolut rent brännvin har under motsvarande tid stigit med 129 %, starkvin med 141 %, lättvin med 164 % och starköl med 155 %. Prisutvecklingen för viner och starköl har således markant överstigit prisutvecklingen för varor och tjänster i allmänhet. Det är endast prisutvecklingen för spritdryckerna som släpar efter.

Statistiken över alkoholförsäljningen för första halvåret 1987 utvisar en minskad försäljningsvolym såväl när det gäller spritdrycker som vin. Däremot uppvisar öl och i synnerhet starköl i likhet med tidigare en fortsatt ökad försäljning. För starköl uppgick ökningen till 7,7 % jämfört med motsvarande period 1986. Försäljningen av lagrat lättöl minskade däremot

något. De preliminära försäljningssiffrorna för hela år 1987 uppvisar samma tendens.

Prop. 1987/88:91

För att prisutvecklingen på spritdrycker skall följa den allmänna prisutvecklingen bör skatten höjas. Detta kan ske genom att grundavgiften höjs från 1 kr. 10 öre till 1 kr. 17 öre per volymprocent alkohol och liter. Den förordade skattehöjningen innebär att priset på de vanligaste spritdryckerna stiger med mindre än 5 %. Försäljningspriset för en helbutelj Absolut rent brännvin stiger från 135 kr. till 141 kr.

Med hänsyn till att vin mer än väl följt prisutvecklingen för andra varor, och med beaktande av att försäljningen av vin på senare tid minskat, anser jag att det inte finns skäl att föreslå någon höjning av skatten på vin.

Den under senare tid kraftiga konsumtionsökningen för starköl bör dämpas. Starkölet har en särskild attraktion för ungdomar och skapar hos dem ett särskilt dryckesmönster och en särskild dryckeskultur. Jag anser därför efter samråd med chefen för socialdepartementet att skatten bör höjas även om prisutvecklingen annars inte skulle motivera detta. En prishöjning med ca 10 % bör eftersträvas. Detta innebär att skatten bör höjas med 1 kr. 65 öre till 9 kr. 50 öre per liter. I likhet med vad som gällt vid tidigare skattehöjningar bör det vanliga ölets beskattning inte ändras.

Lättölet har under senare tid fått en minskad försäljning. Det är önskvärt att denna trend bryts. Jag anser därför att skatten på lättöl nu helt bör avskaffas.

Svenska bryggareföreningen har i skrivelse till regeringen begärt att skatten på starköl differentieras i tre klasser. Önskemålet innebär dels en sänkt skatt på starköl med alkoholstyrka om högst 3,5 viktprocent, dels att ett starköl med högre alkoholhalt än nuvarande starköl skall få försälas med förhöjd skatt. För närvarande får starköl med högre alkoholhalt än 4,5 viktprocent säljas endast för export. Jag har efter samråd med chefen för socialdepartementet funnit att det föreligger allvarliga risker för att de önskade åtgärderna leder till en totalt sett ökad alkoholkonsumtion och till kraftiga påfrestningar på Systembolaget AB genom ökade försäljningsvolymmer. Som jag redan tidigare framhållit är den nuvarande utvecklingen för starkölsförsäljningen oroväckande eftersom ölet har en stark attraktionskraft hos ungdomar. Det är med hänsyn härtill inte självklart att ett svagare starköl än det nuvarande skulle köpas på bekostnad av nuvarande starköl och att det extra starka starkölet skulle köpas på bekostnad av spritdrycker och viner. Det kan i stället bli så att man till nuvarande konsumtion lägger också inköp av både svagare och starkare starköl. Jag är därför inte nu beredd att tillmötesgå de önskemål som framförts av bryggeriindustrin.

3 Skatten på alkoholsvaga lättviner

Mitt förslag: Skatten på alkoholsvaga lättviner föreslås sänkt till samma skattesats som för starköl. Sänkningen bör omfatta sådana lättviner som har en alkoholhalt om högst 7 volymprocent.

Skälen för mitt förslag: Skatten på vin ger som den nu är utformad inget incitament till val av alkoholsvagare sorter, bortsett från att starkvinsgruppen är högre beskattad. För lättvinerna, som i Systembolaget AB:s nuvarande sortiment har en alkoholstyrka som varierar inom intervallet 8,5–14,8 volymprocent, är grundavgiften lika, nämligen 7 kr. per liter. Procentavgiften är inte relaterad till alkoholstyrkan, utan endast till försäljningspriset. De billigaste och mest sålda lättvinerna har vanligen alkoholhalter om ca 11–12 volymprocent.

Av alkoholpolitiska skäl finns anledning att försöka uppnå en övergång till alkoholsvagare lättviner dvs. till sådana med en alkoholhalt som väsentligt understiger den som de mest sålda vinerna har i dag. Sådana viner förekommer redan nu utomlands men inte i Sverige. AB Vin & Spritcentralen bedriver ett utvecklingsarbete för att få fram sådana alkoholsvagare vinsorter. För att dessa skall kunna bli ett konkurrenskraftigt alternativ till de nuvarande lättvinerna krävs dock sådana skatteregler att de svaga vinerna kan få ett rimligt pris.

De alkoholsvaga viner som avses komma att säljas i Sverige beräknas få en alkoholstyrka som ungefär motsvarar starkölets. Ännu alkoholsvagare vinsorter kan komma att utvecklas. Internationellt hänförs till denna grupp av lättviner viner med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent.

För framställning av sådana lättviner lämpar sig bäst viner som har ett något högre pris än vad som är vanligt för lågprisviner med normal alkoholstyrka. Därtill kommer de särskilda processkostnaderna och en viss ökning av kringkostnaderna. Detta medför, med nuvarande skatteregler, att detaljhandelspriset för ett alkoholsvagt vin blir högre än för vanliga lättviner i de lägre prisgrupperna. Enligt uppgifter från AB Vin & Spritcentralen kan det beräknas att försäljningspriset för ett alkoholsvagt lättvin blir drygt 50 kr. per liter eller drygt 37 kr. per helbutelj med nuvarande skatteregler. Detta kan jämföras med försäljningspriset för t.ex. franskt lantvin, med en alkoholstyrka om 12 volymprocent, som är 26 kr. per helbutelj eller drygt 34 kr. per liter.

Enligt min mening bör beskattningen ändras så att hänsyn kan tas till den nya vintypens lägre alkoholhalt och så att försäljningspriset kan bli konkurrenskraftigt. Med hänsyn till att alkoholhalten avses bli ungefär densamma som för starköl förordar jag att skatten anpassas till den nivån. Det innebär en något högre grundavgift, men i stället att procentavgiften slopas. En sådan ändring innebär att försäljningspriset inte blir högre än för de billigaste vinerna som för närvarande finns i Systembolaget AB:s sortiment. Därmed torde de skatte- och prismässiga förutsättningarna finnas för en introduktion av alkoholsvaga viner.

3 Schablontullen

Mitt förslag: Schablontullen på alkoholdrycker ändras i samma mån som skatten på produkterna.

Skälen för mitt förslag: I samband med tidigare ändringar av skatten på alkoholdrycker har en motsvarande ändring också gjorts av den s.k. schablontullen som tas ut på dessa varor vid bl. a. resandes införsel. Efter samråd med statsrådet Gradin förordar jag att så sker även denna gång.

Prop. 1987/88:91

4 Intäkter

Konsumtionen av spritdrycker har med vissa undantag den senaste tiden stadigt minskat. Erfarenheterna visar att konsumtionen långsiktigt minskar efter en skattehöjning. Jag anser det därför befogat att räkna med att höjningen av skatten på spritdrycker och starköl ger en ökning av skatteintäkterna med knappt 200 milj. kr. för helt år räknat. Slopandet av skatten på lagrat lättöl medför en minskning av skatteintäkten om ca 40 milj. kr. för helt år räknat. Totaleffekten blir då en inkomstökning på ca 150 milj. kr. för helt år räknat. Det är ännu för tidigt att bedöma vilka intäktsminskningar som kan bli följden av de nya skattereglerna för alkoholsvaga lättviner.

5 Ikraftträdande

De nya skattesatserna bör träda i kraft så snart som möjligt. Detta kan ske den 6 april 1988.

6 Lagrådets hörande

Med hänsyn till frågornas beskaffenhet anser jag att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt,
2. lag om ändring i tulltaxelagen (1987:1068).

Det under 2 angivna lagförslaget har upprättats i samråd med statsrådet Gradin.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.